

Nowe problemy unijnego prawa własności intelektualnej

W ciągu ostatnich 20 lat unijne prawo własności intelektualnej przeszło znaczącą rewolucję. Na początku nowego wieku podstawowe ramy prawne wyznaczały: dyrektywa 2001/29/WE o społeczeństwie informacyjnym, regulująca istotne problemy prawa autorskiego oraz dyrektywa 2004/48/WE o egzekwowaniu praw własności intelektualnej, wprowadzająca unijne ramy prawne dla zasad odpowiedzialności i dochodzenia roszczeń z tytułu naruszenia praw wyłącznych. Stopniowa rewolucja cyfrowa, rozwój mediów społecznościowych, gwałtowne przyspieszenie w dostępie do usług digitalnych wymusiły jednak rewizję tych postanowień i wprowadzenie nowszych rozwiązań. W roku 2019 Parlament Europejski i Rada przyjęły kontrowersyjną dyrektywę 2019/790 w sprawie prawa autorskiego i praw pokrewnych na jednolitym rynku cyfrowym (DSM), wywołując debatę na temat stanu aktualnych i planowanych rozwiązań tej gałęzi prawa.

Przedstawiony niniejszym naszym czytelnikom numer specjalny EPS prezentuje niektóre zagadnienia związane z wspomnianą rewizją prawa własności intelektualnej i nowych technologii. Otwierający przegląd artykuł traktuje o reżimie prawnym dla ochrony części niezarejestrowanego wzoru przemysłowego, którego status zmienia się pod wpływem wyroku TS w sprawie Ferrari (C-123/20), krytykowanego za niekonsekwentną wykładnię systemową dokonaną przez Trybunał. Do przedmiotu ochrony nawiązuje również kolejny artykuł dotyczący interpretacji pojęcia programu komputerowego w prawie autorskim w kontekście rozwiązania przyjętego w dyrektywie 2019/790. Obie publikacje łączą systemowe i interdyscyplinarne podejście do przedmiotu prawa własności intelektualnej, tak potrzebne w świetle zmieniających się wymogów społeczeństwa informacyjnego. Kolejne dwa artykuły są poświęcone zagadnieniom ograniczenia i odpowiedzialności z zakresu prawa autorskiego. Są to rozważania dotyczące możliwości korzystania z utworów w ramach ograniczenia z art. 5 dyrektywy 2019/790 oraz analizujące reżim odpowiedzialności i zakresu obowiązku ciążącego na państwach członkowskich w związku z implementacją tej dyrektywy. Oba podejścia przedstawiają świeże i systemowe ujęcie kwestii wdrożenia norm prawa unijnego do prawa polskiego, dołączając się w ten sposób do jakże potrzebnej debaty na temat reformy prawa autorskiego w świecie nowych technologii. Całość numeru specjalnego zamyka historyczna analiza podsumowująca rozwój regulacji unijnej i najważniejsze punkty zwrotne tej części prawa.

Rada Naukowa i Kolegium Redakcyjne EPS składają wielkie podziękowania Pani dr Ewie Laskowskiej-Litak za inicjatywę sformowania grupy badawczej dla przygotowania artykułów zamieszczonych w niniejszym numerze naszego czasopisma, składającej się z pracowników naukowych Katedry Prawa Własności Intelektualnej Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Profesor Stanisław Biernat
Redaktor Naczelny „EPS”

New Problems in EU Intellectual Property Law

Over the past twenty years, EU intellectual property law has undergone a significant revolution. At the start of the new century the basic legal framework was set by: Directive 2001/29/EC on the information society, which regulates major copyright issues, and Directive 2004/48/EC on the enforcement of intellectual property rights, which introduces an EU legal framework for principles of liability and for the pursuit of claims for infringement of exclusive rights. However, the gradual digital revolution, the development of social media, and the rapid acceleration in access to digital services made it necessary to revise these provisions and to introduce newer solutions. In 2019, the European Parliament and the Council adopted the controversial Directive 2019/790 on copyright and related rights in the Digital Single Market (DSM), triggering a debate on the state of existing and planned solutions in this branch of law.

This special issue of EPS that we present to our readers discusses some of the issues related to the above-mentioned revision of law of intellectual property and new technologies. The article which opens the review deals with the legal regime for the protection of parts of an unregistered industrial design, the status of which is changing under the influence of the CJ judgment in the Ferrari case (C-123/20), which came in for criticism for the Court's inconsistent systemic interpretation. The subject matter of protection is also addressed in the following article on the interpretation of the concept of computer program in copyright law in the context of the solution adopted in Directive 2019/790. What both these publications have in common is a systemic and interdisciplinary approach to the subject matter of intellectual property rights, truly necessary in the face of changing requirements of the information society. The next two articles are devoted to the issues of limitation and liability in copyright law. They contain reflections on the possibility of using works within the limitation provided for in Article 5 of Directive 2019/790 and an analysis of the liability regime and the extent of the obligation borne by Member States in relation to the implementation of the Directive. Both approaches present a fresh and systemic take on the implementation of norms of EU law into the Polish law, thus joining the much-needed debate on copyright law reform in the world of new technologies. The entire special issue closes with a historical analysis summarizing the development of EU regulation and the key turning points of this branch of law.

The Academic Council and Editorial Board of EPS would like to express their sincere thanks to dr Ewa Laskowska-Litak for the initiative of forming a research group, made up of researchers from the Intellectual Property Law Chair of the Jagiellonian University, who prepared the articles included in this issue of our journal.

Professor Stanisław Biernat
‘EPS’ Editor-in-Chief